

Utdrag ur

NORRLANDA KYRKA GOTLAND VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN 2010

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Norrlanda kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats av undertecknad.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar anges här nedan.

(Namn inom parentes anger dock att i planen endast använts där angivet besiktningsprotokoll eller åtgärdsprogram, upprättat av resp. namngiven konsult.)

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	(Elingenjör Peter Ström)
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Växtlighet på kyrkogården	Antikvarie Eva Selin
Kalkmålningar	Ej utsedd
Stenarbeten	Ej utsedd
Inventarier av trä	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av metall	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av sten	Antikvarie Rebecka Svensson
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr)
Övriga inventarier	Antikvarie Rebecka Svensson

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Gotlands fornsals arkiv, Visby

Inventering av inventarierna i Norrlanda 2004 och 2008, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.,

Inventering av Norrlanda kyrkogård, utförd 1996 av antikvarie Roger Öhrman, Gotlands fornsal.

Program för utvändiga reparationsarbeten på Norrlanda kyrka, upprättat 1994 av arkitekt Jan Utas, Visby.

Program för utvändiga reparationsarbeten på Norrlanda kyrka, upprättat 1996 av arkitekt Jan Utas, Visby.

Program för invändiga reparationsarbeten på Norrlanda kyrka, upprättat 1996 av arkitekt Jan Utas, Visby.

Tryckta källor

Gotlands runinskrifter, band 2, 1978.

Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, 1990.

Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.

Rohr, I., Gotlands kyrkklockor och ringningsseder, 1985.

Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.

Sveriges Kyrkor, Gotland band IV:1, 1947.

Sveriges Kyrkor, Gotland band IV:6, 1964.

Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.

Utas, J., Om gotländska valv: examensarbete i arkitekturens teori och historia Chalmers tekniska högskola, 1971.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1169	Årtal enligt Strelow.	SvK
s. 1100-tal	Romanskt kor och långhus, numera försvunna (SvK liksom Strelow anger 1169). Sandstensdopfont av vilken endast foten återstår (SvK anger att "Majestatis" tillverkat den "möjligen ... 1169").	GK, SvK, Strelow GK, SvK
t. 1200-tal	Det nuvarande tornet byggdes (SvK anger "omkr. 1200").	GK, SvK
1239	Årtal enligt Taxuslistan.	SvK
o. 1250	Kyrkklocka.	GK, SvK, GKR
1200-tal	Karmstol av svarvat trä, nu i GF.	SvK
o. 1300	Det nuvarande koret och sakristian byggdes (SvK anger "omkr. 1250").	GK, SvK
o. 1350	Långhuset byggdes och tornet förhöjdes ("Egypticus"; SvK anger "omkr. 1330" för långhuset och "omkr. 1260" för tornets påbyggnad). Korbänk.	GK, SvK SvK
Medeltid	Stigluckor i N och S (SvK anger att de Ö och N stigluckorna är medeltida).	GK, SvK
t. 1400-tal	Orgel, nu i SHM.	SvK
o. 1425	Triumfkrucifix, nu försvunnet. Träskulptur ("Smärtoman").	SvK SvK
o. 1450	Muralmålningar i koret och långhuset av "Passionsmästaren".	GK, SvK
1599	Inskrift med rödkrita på korportalen: <i>Omnia fata mea vincam precando / Michel Rorsfonlanci / May a:o 99 (Alla mina öden besestrar jag genom bedjande, Michel Rosenkilde med egen hand /15/99; Inskr).</i>	SvK
1661	Faltaket på långhuset lades om.	SvK
1665	Korbänk, nu i GF.	SvK
1680	Korbänken från 1665 målades.	SvK
s. 1600-tal	Bänkinredning med slutna bänkkvarter (delar i GF).	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
t. 1700-tal	Bänkinredningen målades.	SvK
1704	Altaruppsats av trä, målad av Rasmus Bortz Målare, nu i GF.	SvK
1717	Enl. traditionen slogs kolonnetten i S, nedre ljudgluggen sönder av ryssarna vid deras strandhugg på Gotland detta år.	SvK
1725-26	Faltaket på långhuset lades om.	SvK
1726	Predikstol (dörren numera i GF).	GK, SvK
	Dopfunt (GK anger 1735).	GK, SvK
	Dopfuntslock.	SvK
1735	Predikstolen målades.	GK, SvK
	Dopfunten målades.	SvK
1737	Årtal på alnmåttet på långhusportalen.	SvK
1751	Tornspiran reparerades eller nybyggdes av tornbyggaren Johan Mårtensson Suderbys i Gothem (inskrift i äldre spirstock på tornvinden).	SvK, inskr.
1758	Nummertavla.	SvK
1767	Årtal på takstol i långhuset.	Inskr.
1801	Medeltida(?) glasmålningsfönster i koret och långhuset ersattes med nya glasfönster.	SvK
1811	Årtal på klockbocken.	Inskr.
o. 1870	Sockenmagasin av trä uppfört N om kyrkan.	SvK
1875	Trädplanteringen på kyrkogården påbörjad.	SvK
	Kyrkogården besåddes ännu med havre.	SvK
1878	Grindar insattes i N och Ö stigluckorna. Den S stigluckan ("Prästgårdsporten") ersattes av en grind.	SvK
1889	Invändig restaurering efter förslag av arkitekt Gustaf Lindgren: nytt förhöjt trägolv, läktare (äldre brädvägg mot tornkammaren revs bort), nya bänkar, nytt altarskrank, nytt retabel (efter ritning av G. Lindgren 1888), ny nummertavla, ny dörr till sakramentsskåpet i koret,	
1893	Årtal på klockbocken.	Inskr.
1898-99	Prästgårdens portal mot landsvägen revs.	GK, SvK
1910	Tornhuven nybyggdes lika den äldre d:o.	SvK
1916	Ny kammarorgel.	SvK
1924	Restaurering av Ö stigluckan ("Likporten"), årtal på i konstruktionsvirke.	SvK
1931	Årtal på korets N takfall samt på långhuset.	Inskr.

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1953-54	Restaurering efter förslag av arkitekt Olle Karth, Visby: Omfattande reparation av tornhuven. Nytt klockdäck och nytt nedre vattendäck. Reparation av fasadputs, kalkavfärgning av fasaderna. Smärre reparationer av yttertaken på kor, långhus och sakristia, samt omläggning av faltaket på kalkboden. Hängrännor på långhuset. Nya fönsterbänkar av kalksten i tornets gluggar. Ny kolonnett i övre NV ljudgluggen. Rivning av läktaren, sänkning av golv. Nya glas i fönstren. Elvärme. Framtagning av muralmålningar (tjuvmjölkningsscenerna samt kvadermålning) av konservator Erik Olsson Sanda, samt kalkning av väggar och valv i kyrkorummet. Målning av bänkar altarpupsats, altartavla m.m. Flyttning av orgel. Nytt skåp i sakristian.	GK
1959	Åskledare.	GF
1961	Elektrisk belysning.	GF
1971	Replik av prästgårdens portal uppförd.	GK
1976	Omläggning av faltaket på sakristians V takfall.	GF
1996-97	Utvändig restaurering efter förslag av arkitekt Jan Utas, Visby: Omläggning av faltaken över kor, långhus och sakristia, reparation av långhusets takstolar, omputsning av fasaderna. Ljudgluggarna kompletterades med bleck. Hörnkedjorna foglagades.	GF
1999	Genomfördes en invändig restaurering efter förslag av arkitekt Jan Utas, Visby, entreprenör Byggnadshyttan: Bl.a. rengjordes väggarna och valven, muralmålningarna konserverades, den gamla träskulpturen från Gotlands fornsal konserverades och återfördes till kyrkan. Elsystemet byttes och ett förrådsskrank sattes upp i tornet. Predikstolen, altarskranket och altarpupsatsen samt nummertavlan, bekännelsepallen, dopfuntslocket och en ljuskrona av trä konserverades.	GF
	V kyrkogårdsmuren lades om.	
2001	Ett antal gravvårdar konserverade av Stenkultur AB.	GF
	S tornfasadens puts reparerades efter frostsador.	GF
2002	Lysells gravmonument samt 6 andra vårdar konserverades av Stenkultur AB.	GF
	Ljushållare monterades i bänkarna.	GF
2003	2 st. gravhällar ställdes upp mot ett förråd S om kyrkan (och konserverades).	GF
	De tre portalerna samt det runda fönstret konserverades av Karl-Gustaf Eliasson, Stenkultur AB. Fönstret med bågar	GF

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
	renoveras. Bågarna behandlades med trätjära, tätades med lindrev, en spräckt ruta byttes, fogarna lagades. På långhusportalen finns klotter ”AR 1662”.	
2005	Kyrkogårdsgångarnas beläggning ändrades från grus till kalkstenflis.	GF
2006	S tornfasadens puts reparerades ånyo efter frostskada, denna gång enligt ett program upprättat av doktorand Kristin Balksten. Ljudgluggarna kompletterades med bleck, hörnkedjorna i S och V foglagades. Reparation av putsen på de båda stigluckorna.	GF

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.
GK	Lagerlöf, E., och Svahnström, G., Gotlands kyrkor. En vägledning, 1991.
GKM	Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.
GKR	Rohr, I., Gotlands Kyrkklockor och Ringningsseder, 1985.
GKS	Svahnström, G., och Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.
ISO	Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989: II, Linköping och Visby stift, 1990.
Inskr.	inskrift i kyrkan
kh	kyrkoherde
Muntl.	Muntlig uppgift från församlingen.
o.	omkring
s.	sent
SHM	Statens Historiska Museum
Strelow	Strelow H. Nilssøn, Cronica Guthilandorum, 1633.
SvK	Sveriges Kyrkor, Gotland bd IV:1, 1947 samt tillägget i band IV:6, 1964.
t.	tidigt